

Урок 11

Моја кућа

Станујем у једноспратној кући на периферији града. То је кућа у којој сам се родио. Ту се родио и мој отац и деда. Прадеда је направио кућу, али тада није било првог спрата, већ само приземље. У приземљу се налазе дневна соба, трпезарија, кухиња, остава и купатило. А на спрату су спаваће собе и гостинска соба. У поткровљу су дечје собе, то јест моја и сестрина.

У приземљу су собе простране, са високим плафонима, дебелим зидовима и дашчаним подовима. Трпезарија је најсвечанија просторија у кући, са великим трпезаријским столом за 12 особа и са кристалним лустером изнад њега. На зиду је портрет деде и бабе са златним рамом.

Дневна соба је савременија и комотнија. Са леве стране стоје телевизор и клавир, а са десне две фотеље и кауч. Код прозора стоји мали бар и изнад њега зидна лампа.

Моја соба је једноставно опремљена. До зида је кревет, испод прозора радни сто. Орман стоји са супротне стране од кревета, а иза ормана сам оставио доста места за све ствари које ми тренутно не требају. Читав један угао заузима музички стуб. Звучнике сам сместио у горње углове. И у левом углу до врата стоји огромно дрво живота. Оно соби даје шарм и егзотичност.

Моја породица има и двособан стан у центру града, у вишеспратници, на 12 спрату. Кад погледаш кроз прозор, одмах ти се заврти у глави. У њему сада живе подстанари. једном ће се моја сестра тамо преселити. Она не воли кућу, за разлику од мене. ја не могу да замислим живот без дворишта, цвећа, воћака, пса, комшија које знам од рођења. Моја кућа је мој дом.

Речник

становати, станујем	живея (в жилище, в населено място)
родити се, родим се	да се родя
рађати се, рађам се	раждам се
доградити, доградим	да достроя, да пристроя, да надстроя
дограђивати, дограђујем	достроявам, пристроявам, надстроявам
стајати, стојим	стоя
опремати, опремам	да обзаведа
опремати, опремам	обзавеждам
оставити, оставим	да оставя
остављати, остављам	оставям
требати, треба	необходим ми е, трябва ми
заузети, заузем	да заема (място)
заузимати, заузима	заемам (място)
сместити, сместим	да поставя
смештати, смештам	поставям
завртети се, завртим се	да се завъртя
вртети се, вртим се	въртя се
некоме се врти у глави	на някого му се вие свят
преселити се, преселим се	да се пренесе (в друго жилище), да се преместя
пресељавати се, пресељавам	пренасям се (в друго жилище), премествам се
замислити, замислим	да си представя

замишляти, замишлям	представям си
прадеда	прадядо
баба	баба
подстанар	квартирант
особа	лице, особа, персона
периферија	покрайнини
спрат	етаж
приземље	партер, пръв етаж
поткровље	таван, мансарда
дневна соба	хол
трпезарија	трапезария
остава	килер
купатило	баня
спаваћа соба	спалня
дечја соба	детска (стая)
гостинска соба	гостна
лустер	полилей
плафон, плафона	таван
зид	стена
под	под (на стая)
дашчани под	дъсчен под
просторија	помещение
сто, стола (м. р.)	маса
трпезаријски сто	трапезарна маса
рам	рамка
клавир, клавира	роял
фотеља	фотьойл, кресло
кауч	диван
прозор	прозорец
бар	бар
кревет	креват, легло
радни сто	работна маса (тук: бюро)
зидна лампа	аплик, стенна лампа
орман	шкаф
место	място
ствар (ж. р.), ствари	нещо, вещь
угао, угла	ъгъл
музички стуб	музикална уредба (система, център)
звучник	тонколона, високоговорител
живот, живота	живот
дрво живота	дърво на живота, юка
шарм	чар
егзотичност (ж. р.)	екзотичност
двособан стан	двустаен апартамент
вишеспратница	многоетажен блок
разлика	разлика
двориште	двор
воћка	овощно дърво
рођење	рождение, раждане
дом	дом
једноспратан, једноспратни;	двуетажен
једноспратна, једноспратно	

простран, простран; пространа, пространо	<i>просторен</i>
дебео, дебели; дебела, дебело	<i>дебел</i>
најсвечанији, најсвечанија, најсвечаније	<i>най-тържествен</i>
кристалан, кристални; кристална, кристално	<i>кристален</i>
златан, златни; златна, златно	<i>златен</i>
савремен, савремени; савремена, савремено	<i>съвременен</i>
савременији, савременија, савременије	<i>по-съвременен</i>
комотан, комотни; комотна, комотно	<i>удобен, уютен</i>
комотнији, комотнија, комотније	<i>по-удобен, по-уютен</i>
леви, лева, лево	<i>ляв</i>
десан, десни; десна, десно	<i>десен</i>
супротан, супротни; супротна, супотно	<i>противоположен</i>
читав, читави; читава, читаво	<i>цял</i>
горњи, горња, горње	<i>горен</i>
у приземљу	<i>на първия етаж, на партера</i>
у поткровљу	<i>на тавана</i>
на спрату	<i>на втория етаж</i>
с леве стране	<i>отляво</i>
с десне стране	<i>отдясно</i>
једноставно	<i>просто</i>
до зида	<i>до стената, край стената</i>
доста	<i>достатъчно</i>
тренутно	<i>в момента</i>
кроз прозор	<i>през прозореца</i>
одмах	<i>веднага</i>
једном	<i>веднџ; някога</i>
који	<i>кой, който</i>
већ	<i>а</i>
изнад нечега	<i>над нещо</i>
испод нечега	<i>под нещо</i>
до нечега	<i>до нещо</i>
иза нечега	<i>зад нещо</i>
кроз	<i>през</i>
за разлику од некога	<i>за разлика от някого</i>

Обърнете внимание на управлението на следните синонимни предлози (сравнение между срѣбски и руски)

Срѣбски		Руски (само с тв. п.)
с род. п.	с тв. п.	
изнад кога/чега?	над ким/чим?	над кем/чем?
испод кога/чега?	под ким/чим?	под кем/чем?
иза кога/чега?	за ким/чим?	за кем/чем?

испред кога/чега? између кога/чега?	пред ким/чим? међу ким/чим?	перед кем/чем? между кем/чем?
--	--------------------------------	----------------------------------

1. Преведете словосъчетанията на србски.

За разлика от сестра ми, да ми се завие свят, придава на стаята чар, да оставя място, да погледна през прозореца, да обзаведа стаята, да заема цял ъгъл, да построя къща, да надстроя мансарда, на втория етаж, на първия етаж (в партера), на тавана, до (край) стената (*два варианта*), зад шкафа (*два варианта*).

2. Образувайте, където е възможно, форма за множествено число на всяко словосъчетание.

Моја бака, велики орах, друга деца, бели зец, кратак рукав, бакин љубимац, лепо цвеће, кућни спрат, наше купатило, спаваћа соба, дашчани под, стара воћка, радни сто, комотни кауч, дрвени кревет, чисти угао, нови сусед, школско игралиште, висока зграда, далеки пут, Жељков рођак, основна школа, златни привезак, елегантно одело, симпатичан дечак, наш гост, тежак посао.

3. а) Употребете думите, дадени в скобите, в нужната форма.

У (моја соба) кревет стоји поред (леви зид). Иза (дрвени кревет) је велики орман. Између (велики орман и зид) је место за ствари које ми нису потребне. На (прозор) су завесе. Испред (прозор) стоји писаћи сто. На (писаћи сто) су стона лампа и компјутер. Мало даље, код (десни зид) су полице за (књиге). Пред (писаћи сто) стоји столица. Супротно од (писаћи сто) код (зид) стоји старинска комода. На (старинска комода) су вазе, свећњаци и порцеланска лутка.

б) Употребете думите, дадени в скобите, в нужната форма. Където е необходимо, на мястото на точките поставете предлози.

Образец: Милан *сѣанује* ... (*ѿериферија*). — Милан *сѣанује* на *ѿериферији*.

Марија живи ... (центар града). ... (приземље) су собе простране. Мали бар стоји ... (велики прозор). Зидна лампа је ... (мали бар). У (Миланова соба) орман стоји ... (његов кревет). Он је оставио место за ствари које му тренутно не требају ... (велики орман). Огромно дрво живота стоји ... (леви угао). Милан је сместио звучнике ... (горњи углови). На путу деца воле да гледају ... (вагонски прозори).

Конструкцията *има нешѣо, има нечеја*

В србски език наличието на нещо на някакво място се изразява чрез конструкция с глагола **имати** във формата за трето лице единствено число **има**. В руски език ѿ съответства на конструкция с форма на глагола **быть** — **есть**. Например: **У нашој кући има централно грејање.** — *В нашем доме есть центральное отопление (В нашата къща има парно отопление).*

С глагола **има** в дадената конструкция съществителното в множествено числа е в родителен падеж, а съществителното в единствено число може да бъде и в родителен, и в именителен падеж. Например:

По зидовима има фотографских слика. *На стените има снимки.*

У књижари има овај уџбеник. *В книжарницата има този учебник.*

У књижари има овог уџбеника.

Същата конструкция без обозначения на място съответства на руската с глагола **бываѣ**:

има људи... — *бывают (такие) люди...*

има дана... — *бывают (такие) дни...*

В отрицателно изречение се употребява глаголът **нема** и съществително в родителен падеж:

**На зиду нема фотографских слика.
На зиду нема фотографске слике.**

4. Употребете думите, дадени в скобите, в нужната форма. Където е възможно, използвайте варианти. Преведете изреченията.

У Милановој кући има (поткровље). У трпезарији има (велики трпезаријски сто). По зидовима има (фотографске слике). У трпезарији изнад стола има (кристални лустер). На зиду има (портрет бабе и деда). У дневној соби с леве стране има (телевизор). С десне стране има (комотне фотеле). Код прозора има (мали бар). Изнад бара има (зидна лампа). У Милановој соби има (музички стуб). У стану има (подстанари).

5. Опишете какво има във вашия апартамент или във вашата къща. Уточнете къде се намира всяко нещо. Можете да използвате думите, дадени по-долу.

предсобље	антре
тоалет	тоалетна; тоалетка
соба за оставу	килер
улазна врата (ср. р. мн. ч.)	входна врата
чивилук	закачалка (в антрето)
столица	стол
хоклица	табуретка
кухињски сто	кухненска маса
сто за ручавање	маса за хранене
шпорет на плин	газова готварска печка
шпорет на струју	електрическа готварска печка
микроталасна пећ	микровълнова печка / фурна
фрижидер, фрижидера	хладилник
замрзивач	фризер / хладилна камера
машина за прање посуђа	съдомиялна машина
орман за посуђе	шкаф за съдове
орман за одело	гардероб
орман за књиге	библиотека (мебел)
усисивач	прахосмукачка
машина за прање рубља	перална машина, пералня
када	вана
лавабо, лавабоа (м. р.)	мивка в баня, умивалник
стона лампа	настолна лампа

Конструкция със съюза **већ**

На конструкцията *не..., а...* в изречения от типа *Не приличам на татко си, а на дядо си* съответства подобна сръбска конструкция със съюза **већ**. Отрицание при това може да стои или пред тази част на изречението, към която то се отнася по смисъл, или пред сказуемото. Например: **Личим не на деду, већ на оца** или **Не личим на оца, већ на деду**.

6. Опровергайте следните твърдения, като използвате конструкция с **већ.**

Образец: *Милан сѣшанује у ценѣру града.* — *Милан не сѣшанује у ценѣру града, већ на ѓериѣрији.*

Миланов тата је изградио стан. Дечје собе су у приземљу. Портрет деде и бабе је у дневној соби. Миланова породица има само кућу на периферији. Стан у центру града је сада слободан. Драгана воли кућу на периферији.

7. Отговорете на въпросите.

Где станује Милан? Како изгледа њихова кућа? Ко је направио кућу? Ко се родио у тој кући? Шта је урадио Миланов тата? Да ли имате кућу на селу или у предграђу? Ко

је направио ту кућу? Колико спратова она има? Шта се налази у приземљу у Милановој кући? Шта се налази на спрату? Шта се налази у поткровљу? Какве су собе у приземљу? Како **изгледа** трпезарија? Шта је на зиду у трпезарији? Како **изгледа** дневна соба? Чег а има у дневној соби? Како **мислите** да ли се трпезарија често **користи**? Када се **користи**? Где обично једу укућани? Како је опремљена Миланова соба? Чег а има у његовој соби? Где је кревет? Где је радни сто? Где стоји орман? За шта је Милан оставио места иза ормана? Да ли музички стуб заузима много места?

Куда је Милан сместио звучнике? Где стоји дрво живота? Да ли се Милану свиђа то дрво? Зашто му се свиђа? Да ли ваша соба личи на Миланову? Шта је у вашој соби исто као у Милановој, а шта није?

Где Миланова породица има стан? Да ли они живе у том стану? Да ли га Милан воли? Зашто он не воли тај стан? Шта он воли? Без чег а Милан не може да замисли свој живот?

Второ склонение на съществителните и съгласуващите се с тях определения

Към второ склонение се отнасят съществителните от женски и мъжки род с окончание **-а** в именителен падеж единствено число.

Единствено число

Н.	ко? шта?	моја сестра
Г.	кога? чег а?	моје сестре
Д.	коме? чему?	мојој сестри
А.	кога? шта?	моју сестру
В.		моја сестро
И.	ким? чим?	мојом сестром
Л.	о коме? о чему?	о мојој сестри

В дателен и предложен падеж на съществителните крайната съгласна на основата **г, к, х** се променя съответно в **з, ц, с**. Например:

г — з : књи̑а — књи̑и

к — ц : рука — руци

х — с : епоха — епоси

Множествено число

Н.	ко? шта?	моје баке сестре
Г.	кога? чег а?	мојих бака сестара
Д.	коме? чему?	мојим бакама сестрама
А.	кога? шта?	моје баке сестре
В.		моје баке сестре
И.	ким? чим?	мојим бакама сестрама
Л.	о коме? о чему?	о мојим бакама сестрама

а) Ако основата на съществителното окончава на две съгласни, то в родителен падеж множествено числа между тях се появява непостоянно **-а-**. Например:

сестра — сестара
девојка — девојака
честитка — честитака

При някои съществителни непостоянно **-а-** не се появява. Те имат в родителен падеж множествено числа окончание **-и**. Например:

мајка — мајки
борба — борби

б) Три съществителни имат в родителен падеж множествено число окончание **-у**:
рука — руку
нога — ногу
слуга — слугу

8. Склонете в единствено и множествено число словосъчетанията.

дневна соба, широка сукња, уска пруга.

9. Преведете на сръбски.

Ние живеем в двуетажна къща. В нашата къща в трапезарията на първия етаж има много цветя. Тук, под големия кристален полилей има голяма трапезарна маса за 12 души. В холовете семействата вечер често гледат телевизия, четат, разговарят. В нашия хол между големите фотьойли има диван. Над дивана на стената са портретите на баба и дядо. Зад единия фотьойл има огромно дърво на живота. На втория етаж има няколко спални. В моята стая и в стаята на сестра ми има гардероб, диван и бюро. Сестра ми и нейните приятели често остават (**остајати**) на тавана. Там през прозореца те гледат другите къщи, нашите съседи, старите овощни дървета.

10. Прочетете стихотворението и го преведете. Научете стихотворението наизуст.

Љутито мече

Месец обук'о чизмице жуте,
Облаци обукли плаве капуте,
Па целе ноћи небом језде.
Доле, у шуми, једно мече
замишљено, већ треће вече
Гледа у звезде.

Мече се љути већ трећи дан
Што га терају у зимски сан
И замишљено стално ћути.
Тата се љути, мама се љути
И сви му веле:
Откад постоји мед и пчеле,
Откад постоји сунце и вече,
Нисмо видели такво мече.

"Шта ћеш да радиш", мама га пита,
"Кад лишће сасвим, сасвим пожути
И снег напада изнад рита?"
А мече, ћути.

"Шта ћеш да радиш?", бака му вели,
"Кад свет од снега сасвим побели?"
Тата се љути, мама се љути,
А мече ћути.
Одједном мече љутито рекло

Шта га је пекло:
 "Нећу да спавам, нећу и тачка.
 Зашто не спавају зец и мачка?
 И птица изнад наших глава
 Зашто не спава?"

А онда тихо, тихо рече:
 "Баш ми је криво што сам мече."

Сад мама ћути и тата ћути
 И сви су страшно забринуте,
 Мече се љути:
 "Узећу, каже, тротинет,
 Идем међ' децу, међу свет.
 Нећу да спавам. Нећу и тачка.
 Што не спавају зец и мачка?"

Месец обук'о чизмице жуте,
 Облаци обукли плаве капуте,
 Па целе ноћи небом језде.
 А једно мече већ треће вече
 неће да спава. Гледа у звезде.
 (Бранислав Црнчевић)

Речник

јездити, јездим	яздя
замислити се, замислим се	да се замисля
љутити се, љутим се	сърдя се
терати у сан, терам	карам някого да заспи
ћутати, ћутим	мълча
велим	казвам
постојати, постојим	съществува
пожутети, пожутим	пожълтея
нападати, нападам	да нападам
побелети, побелим	да побелея
пећи, печем	пека; тук: пари, боли (прен.)
криво ми је	неприятно ми е, криво ми е
мече, мечета	мече
пчела	пчела
птица	птица
чизмица	ботушче
облак	облак
ноћ	нощ
шума	гора
лишће (събир. същ. ср. р.)	листа
мед	мед
снег	сняг
рит	блато
свет	1) свят; 2) хора, народ
сан, сна	сън
тачка	точка
глава	глава

тротинет, тротинета	<i>тротинетка</i>
лъутит, лъутити; лъутита, лъутито	<i>сърдит</i>
замишлъен, замишлъени; замишлъена, замишлъено	<i>замислен</i>
зимски, зимска, зимско	<i>зимен</i>
забринут, забринути; забринута, забринуто	<i>загрижен, обезпокоен</i>
доле	<i>долу</i>
већ	<i>вече</i>
стално	<i>постоянно</i>
сасвим	<i>съвсем</i>
одједном	<i>изведнъж</i>
криво	<i>неприятно, криво</i>
откад	<i>откакто</i>
што	<i>защо; че</i>